

**Я досліджую світ. 4 клас.
Конспекти уроків. Ч. 2. (до
підр. Будна Н.О., Гладюк Т.В.
та ін.) НУШ**

Про книгу

У посібнику подано розгорнуті конспекти уроків, зміст яких відповідає Державному стандарту початкової освіти, Типовим освітнім програмам та підручнику «Я досліджую світ. 4 клас» (авт. Будна Н. О., Гладюк Т. В., Заброцька С. Г., Шост Н. Б.). У посібнику запропоновано зразки бесід під час вивчення нового матеріалу, опорні таблиці, різні види робіт над виучуваним матеріалом, творчі завдання, кросворди, цікавий ігровий матеріал. Для вчителів початкових класів та студентів педагогічних навчальних закладів.

Н. О. Будна, Т. В. Гладюк, С. Г. Заброцька, Н. Б. Шост

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Конспекти уроків

4 клас

Частина 2

*До підручника Будної Н. О., Гладюк Т. В.,
Заброцької С. Г., Шост Н. Б.*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 371.32
Б 90

Рецензенти:
доктор педагогічних наук, доцент
Онишків З.М.
вчитель вищої категорії, вчитель-методист
Богайчук Р.В.

Будна Н. О.

Б 90 Я досліджую світ : конспекти уроків : 4 кл. : у 2-х ч. Ч. 2 /
Н. О. Будна, Т. В. Гладюк, С. Г. Заброцька, Н. Б. Шост. —
Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2021. — 168 с.
ISBN 978-966-10-7199-4

У посібнику подано розгорнуті конспекти уроків, зміст яких відповідає Державному стандарту початкової освіти, Типовим освітнім програмам та підручнику «Я досліджую світ. 4 клас» (авт. Будна Н. О., Гладюк Т. В., Заброцька С. Г., Шост Н. Б.).

У посібнику запропоновано зразки бесід під час вивчення нового матеріалу, опорні таблиці, різні види робіт над виучуваним матеріалом, творчі завдання, кросворди, цікавий ігровий матеріал.

Для вчителів початкових класів та студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.32

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

Навчальне видання

БУДНА Наталя Олександрівна, ГЛАДЮК Тетяна Володимирівна,
ЗАБРОЦЬКА Світлана Григорівна, ШОСТ Наталія Богданівна

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Конспекти уроків

4 клас

Частина 2

Головний редактор *Богдан Будний*
Редакторка *Ірина Чорненька*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Зоряни Сидор*
Технічна редакторка *Неля Домарецька*

Підписано до друку 03.09.2021. Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 19,53. Умовн. фарбо-відб. 19,53. Накл. 800 пр.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, Україна, м. Тернопіль, просп. С. Бандери, 34а, 46002.

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, Україна, м. Тернопіль, 46008.

У випадку побажань та претензій звертатися: тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

Видавництво «Навчальна книга — Богдан» у соцмережах:

 bohdanbooks

 bohdan_books

 c/NKBohdan

 t.me/bohdanbooks

ISBN 978-966-10-7199-4

© Навчальна книга — Богдан, виключна
ліцензія на видання, оригінал-макет, 2021

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ уроку	Тема уроку	Стор.	Дата
	МІЙ ДІМ — ПЛАНЕТА ЗЕМЛЯ (ПРОДОВЖЕННЯ)		
1	Австралія.	5	
2	Рослинний і тваринний світ Австралії.	9	
3	Африка.	16	
4	Рослинний і тваринний світ Африки.	20	
5	Південна Америка.	27	
6	Рослинний і тваринний світ Південної Америки.	31	
7	Північна Америка.	39	
8	Рослинний і тваринний світ Північної Америки.	44	
9	Євразія.	52	
10	Природа Євразії: арктичні пустелі й тундра.	56	
11	Природа Євразії: ліси.	63	
12	Природа Євразії: степи й пустелі.	71	
13–14	Захист проекту «Цікавий світ материка, на який я хочу потрапити». Узагальнення знань «Природа материків і океанів». Діагностична робота: «Природа материків і океанів».	78	
	ПРИРОДА УКРАЇНИ		
15	Україна на карті світу. Карта України.	80	
16	Корисні копалини України.	84	
17	Водойми України: природні й штучні.	89	
18	Будова річки. Рівнинні й гірські річки України.	96	
19	Озера й болота України.	99	
20	Моря України — Чорне й Азовське.	103	
21	Ґрунти України. Охорона ґрунтів.	109	
22	Діагностична робота: «Природа України. Форми земної поверхні. Водойми. Корисні копалини. Ґрунт».	112	
23–24	Природні зони України. Мішані ліси (Полісся). Діяльність людей у зоні мішаних лісів. Охорона мішаних лісів.	115	
25–26	Лісостеп. Діяльність людей у зоні лісостепу. Охорона лісостепу.	121	
27–28	Степ. Діяльність людей в зоні степу. Охорона степу.	125	
29–30	Карпатські гори. Діяльність людей у Карпатських горах. Охорона природи Карпат.	129	
31–32	Кримські гори. Охорона природи Кримських гір.	134	
33	Мій край. на території України.	138	
34	Підсумок по темі «Природа України».	140	
35	Діагностична робота: «Природа України».	143	

ЛЮДИНА І ПРИРОДА			
36	Якою буває промисловість	145	
37	Рослинництво.	149	
38	Тваринництво.	151	
39	Чого ми вчимося у природи?	153	
40	Винаходи 20-го століття, які змінили світ.	155	
41	Винаходи українців, які відомі світові.	158	
42	Співробітництво людей у галузі охорони довкілля, природних багатств.	161	
43	Відпочинок на природі.	164	
44	Діагностична робота: «Людина і природа».	167	

УРОК 1

Дата .....

Тема. Австралія.

Клас .....

Мета. Сформувати в учнів уявлення про особливості природи материка Австралія; розвивати вміння аналізувати, порівнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки; формувати потребу у пізнанні нового матеріалу; розвивати кмітливість, спостережливість, мислення.

Додатковий .....

матеріал до уроку .....

Результати навчання.

- ✓ Учні/учениці розуміють особливості материка Австралія;
- ✓ знають, де розташований материк;
- ✓ пояснюють, від чого залежать погодні умови на материку;
- ✓ називають основні форми поверхні, водойми, корисні копалини;
- ✓ розповідають про країну Австралійський Союз;
- ✓ уміють аналізувати, порівнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки.

Обладнання: таблиці, ілюстративний матеріал, презентація.

Методичні рекомендації

I. Організаційний момент. Ранкова зустріч.

Пролунав уже дзвінок,
всіх покликав на урок.
До уроку приготуйтеся,
на роботу налаштуйтеся.
Будемо активно працювати
й нові знання про материки Землі здобувати.

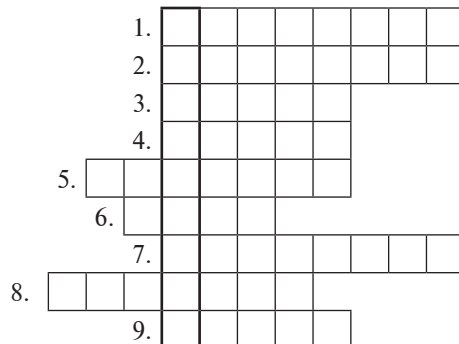
II. Хвилинка спостережень.

III. Перевірка домашнього завдання.

1. Тестова перевірка знань.
2. Перевірка виконаного завдання на картках для самостійної роботи.

IV. Актуалізація опорних знань, повідомлення теми уроку.

— Ми продовжуємо подорож материками світу. Щоб дізнатися назву континенту, який ми вивчатимемо на уроці, розгадайте кросворд.

1. Найдовша змія світу. (*Анаконда*)
2. Водна рослина Амазонки з великими листками. (*Вікторія*)
3. Найвище дерево сельви. (*Сейба*)
4. Трав'яниста тварина Південної Америки, яка має невеликий хобот. (*Танір*)
5. Хижа риба Амазонки. (*Піранья*)
6. Рослиноїдний звір, що водиться в горах Андах. (*Лама*)
7. Звір, що живе на деревах у сельві. (*Лінивець*)
8. Найменший птах Південної Америки. (*Колібрі*)
9. Хижий звір Південної Америки. (*Ягуар*)

— Тема нашого уроку: «Австралія». Що ви знаєте про Австралію?

V. Вивчення нового матеріалу.

1. Практична робота з фізичною картою півкуль, бесіда з елементами розповіді з метою формування уявлення про розташування материка Австралія на земній кулі.

— Розгляньте фізичну карту півкуль. Знайдіть на ній материк Австралія.

— Австралія — найменший материк Землі. Його протяжність зі сходу на захід більша, ніж із півночі на південь. У яких півкулях розташована Австралія? (*У Південній і Східній півкулях.*) (Учитель показує на карті.)

— Які океани омивають материк? (*Материк омивається водами двох океанів: на сході — Тихого океану, на заході — Індійського.*) (Учитель показує на карті.)

— Які материки є близькими сусідами з Австралією? (*Найближче до континенту на півночі знаходиться Євразія, а на півдні — Антарктида.*) (Учитель показує на карті.)

— Австралія — найвіддаленіший від інших материків Землі. Величезні океанічні простори відокремлюють його від інших континентів. Біля материка розташовані й острови. Уздовж східного узбережжя Австралії більш, ніж на 2000 км простягається Великий Бар'єрний риф. Біля південного узбережжя лежить великий острів — Тасманія, на півночі від Австралії — Нова Гвінея. (Учитель показує на карті.)

2. Робота з фізичною картою, розповідь з елементами бесіди з метою формування уявлення про форми земної поверхні материка Австралія.

— Розгляньте фізичну карту Австралії (або на фізичній карті півкуль). Який колір переважає на фізичній карті материка Австралія? Зробіть висновок, які форми земної поверхні переважають в Австралії. (*На материка Австралія переважають рівнини.*)

— В Австралії переважають рівнини. Найнижча рівнина — Центральна низовина, розташована на південному сході материка. (Учитель показує на карті.) На заході Австралії простягається більш висока рівнина — Західно-австралійське плоскогір'я. Воно займає більшу частину материка. На карті плоскогір'я позначено жовтим кольором. (Учитель показує на карті.)

— Чи є на материка гори? Яким кольором вони позначені на фізичній карті? У якій частині материка розташовані гори? Прочитайте їх назву на карті.

— На сході височіють середні за висотою гори — Великий Вододільний хребет. Гори простягаються на материка з півночі на південь. (Учитель показує на карті.) Південна частина гір значно вища. Найвища їх вершина — гора Косцюшко. Її висота — 2230 м. (Учитель показує на карті.)

— Розгляньте зображення форм земної поверхні Австралії (мал. у підручнику, на таблиці, слайді). Прочитайте і запам'ятайте їх назви.

3. Робота з підручником, бесіда з елементами розповіді з метою формування уявлення про погодні умови на материка Австралія.

— Розгляньте схему теплових поясів Землі у підручнику (карту теплових поясів, слайд). У яких теплових поясах знаходиться Австралія? (*Північна частина Австралії розташована в жаркому тепловому поясі, південна — в помірному.*)

— Прочитайте у тексті підручника про особливості погодних умов на материка Австралія.

— Чому Австралію називають найпосушливішим материком Землі? (*Австралію називають найпосушливішим материком Землі, тому що тут випадає найменше опадів.*)

— У цілому над континентом випадає в п'ять разів менше опадів, ніж в Африці. Які погодні умови характерні для північної частини материка? (*Для північної частини материка характерні високі (близько +25 °С) температури впродовж року. Літо там вологе з грозовими дощами, а зима — суха.*)

— Які погодні умови характерні на заході і сході материка? (*На заході материка спекотне літо і волога зима, на сході цілий рік волого й тепло.*)

— Які погодні умови характерні в центральній частині материка? (*В центральній частині материка сухе спекотне літо і прохолодна волога зима.*)

— Чи сприятливі погодні умови для життя людей в Австралії? (*На більшій частині Австралії погодні умови несприятливі для життя людини — тут жарка і посушлива погода.*)

Це цікаво знати. Австралію називають «материком навпаки». Якщо у нас, жителів Північної півкулі, триває літо, то в Австралії — зима, якщо у нас зима, то там — літо. Найтеплішим місяцем на материку є січень, а найхолоднішим — липень. Сонце опівдні знаходиться в Австралії на півночі, а не на півдні, як у нас. На небі в Австралії не видно сузір'я Великий Ківш. Там є сузір'я Великий Хрест.

4. Робота з фізичною картою, розповідь з елементами бесіди з метою формування уявлення про водойми Австралії.

— Розгляньте фізичну карту материка Австралія (на таблиці, слайді, в атласі або на фізичній карті півкуль). Які водойми є на континенті? (*На материку є річки й озера.*)

— Як вони позначені на карті? Прочитайте назву найбільших річок Австралії.

— Через надзвичайну посушливість на більшій території материка можна побачити сухі річища, які наповнюються водою лише після нечастих дощів. Більшість річок Австралії гірські, короткі. Вони стікають зі схилів Великого Вододільного хребта і часто пересихають або сильно міліють.

Головна (найбільша) річка Австралії — Муррей, а найдовша — Дарлінг. (Учитель показує на фізичній карті.) Вони беруть початок у горах. У період дощів і танення снігу в горах рівень води у річках піднімається. У посушливий період річка Муррей сильно міліє, а Дарлінг — пересихає. Річки несуть свої води до Індійського океану. Дарлінг впадає в річку Муррей, а Муррей — у Велику Австралійську затоку Індійського океану.

— Розгляньте фотознімки річок (у підручнику, на таблиці, слайді).

— Чи багато озер на території континенту? Які є озера на материку? Прочитайте їх назви.

— В Австралії багато невеликих солоних озер, які, як і річки, наповнюються водою лише в період дощів. В інші сезони року озера пересихають і дно їх вкрите кіркою солі. Шар солі на дні іноді сягає до 1,5 м. Найбільше озеро Австралії — Ейр. (Учитель показує на фізичній карті.) Розгляньте фотознімки озера (*слайд*). Воно мілке й солоне. Його називають «мертве серце Австралії», тому що в озері немає життя. Під час частих посух озеро нагадує соляну пустелю, поблизу якої майже немає рослин і тварин.

На Центральній низовині є великі запаси підземних вод, які розташовані на значній глибині. Їх видобувають з артезіанських свердловин. Слабко солону й теплу (близько +30 °С) артезіанську воду використовують для побутових потреб, для потреб промисловості й транспорту.

У районах Західної і Центральної Австралії артезіанські води є майже єдиним джерелом води. Проблема води — одна з найголовніших в Австралії. Тому на материку дбайливо ставляться до води. В окремих районах побудовані опріснювальні установки для отримання прісної води.

5. Розповідь з елементами бесіди з метою формування уявлення про корисні копалини материка Австралія.

— Розгляньте фізичну карту Австралії (на таблиці, слайді, в атласі або фізичну карту півкуль). Родовища яких корисних копалин є на материку?

— В Австралії є значні поклади рудних корисних копалин — залізних, алюмінієвих, мідних, уранових руд. Вони розташовані на сході материка в горах. За їх запасами Австралія посідає одне з перших місць у світі. Горючі корисні копалини — кам'яне і буре вугілля, нафта і газ — залягають на заході та сході материка. У центральних районах є поклади солі.

6. Робота з політичною картою світу, бесіда з елементами розповіді з метою формування уявлення про найбільші країни Австралії.

— Розгляньте політичну карту світу. Які країни розташовані на материку? Прочитайте назви країн та їх столиць. (*На материку Австралія розміщена одна країна — Австралійський Союз зі столицею Канберра.*)

— Розгляньте зображення її столиці (*таблиця, слайд*).

Австралія — це економічно високорозвинена країна світу. Більшість жителів країни мешкає в містах.

— Розгляньте фотознімки міста Сідней (*слайд, таблиця*). Сідней — найбільше місто країни, в якому проживає понад 4 млн осіб.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі,
придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ